

EKSAMENSOPPGAVER OG SENSORVEILEDNING

KULKOM1001 (3 DAGERS HJEMMEEKSAMEN), VÅR 2022

1) Drøft identitet i lys av semiotikk og narratologi.

Oppgaven må naturlig nok definere *identitet*. Ifølge Jostein Gripsrud dreier det seg om det man ser seg selv som identisk til/lik med: «Vår 'identitet' er [...] et lappverk av identiteter, et nettverk av likheter med og forskjeller fra andre mennesker» (Gripsrud 2002:16). Videre sier Zygmunt Bauman (2004:42) at «vår selvidentitet henger nøye sammen med de sosiale identitetene vi viser andre». Psykologi- og antropologidelene av pensumet refererer til vi-/dem-kategoriseringer. Det er i det hele tatt en rekke identitetsaspekter/forfattere som kan trekkes inn fra de fire involverte fagene:

- Ego/id/superego – jeg/meg (Freud; Mead)
- Identifikasjonsnivåer (Jauss)
- Habitus (Bourdieu; Jarness, Pedersen & Flemmen)
- Fast, flytende og posisjonell identitet (Berkaak, Prieur, Hall)
- Politisk identitet, marginalitet, tyranni (Fangen; Haslam & Reicher, Sandberg)

Oppgaven ber studentene om å diskutere identitet med utspring i semiotikk og narratologi. Begge perspektiver må dekkes. *Semiotikk* pensumet (bl.a. beskrevet i et eget kapittel i Gripsrud-boka) er i første rekke preget av de Saussures og Peirces tilnærminger. Disse forfatterne er begge opptatt av kollektiv mening, slik denne er nedfelt og kodifisert i kulturen. Tegn og felles koder må i oppgaven knyttes eksplisitt til identitetspensumet. Her er det mange pensumeksempler å ta av, for eksempel Inger Furseths artikkel om hijab street fashion og stil i Oslo eller Annick Prieurs artikkel om frihet til å forme seg selv. Selve sammenkoblingen av identitet og semiotikk krever nok en viss selvstendighet/kreativitet.

Narratologiperspektivet er beskrevet gjennom et godt og oversiktlig kapittel i Gripsrud-boka. Det er videre utdypet i bidragene til Kent (om plot, identifikasjon, form og retoriske prinsipper for historiefortelling), Rafoss (nøkkelfortellinger og kulturelle traumer), Polletta & Callahan (dype historier som en av forklaringene på Trumps oppslutning) og Sandberg (Anders Behring Breiviks selvnarrativer: den profesjonelle revolusjonære, evangelisten, den pragmatiske konservative og den sosialt aksepterte). Narrativene må eksplisitt knyttes til aspekter ved identitet, som (igjen) kan være noe krevende.

Oppgaven er kompleks – tre ulike begreper/perspektiver skal defineres og kobles sammen. Det er et stort pensum å hente eksempler/perspektiver fra. Det stiller en del krav til avgrensning/fokus. Som vanlig: Det holder ikke med ren oppramsing for å få beste karakter. Pluss for selvstendighet og drøfting.

2) Hva er kulturpsykologi? Drøft perspektiver fra minst to ulike pensumtekster.

Oppgaven kan besvares på mange ulike måter. Det viktigste er at studentene får til en meningsfull framstilling av feltet. Det er å forvente at de gir plass til tradisjonen som forbindes med Richard Shweder. I pensumteksten av Shweder & Sullivan (2003) sies det om kulturpsykologi (s. 498):

“Cultural psychology is, first of all, a designation for the comparative study of the way culture and psyche make each other up.” En av de andre tekstene på pensum, Heine (2020, s. 2), beskriver kulturpsykologi slik: "Cultural psychology is not original in highlighting the many obvious ways that people's experiences differ around the planet. The unique contribution of cultural psychology, and the main thesis of this book,

is that people from different cultures also differ in their psychology. One theme that will be returned to throughout this book is the notion that psychological processes are shaped by experiences. Because people in different cultures have many different experiences, we should then expect to find differences in many ways that they think.”

Aktuelle tekster er bl.a. Heine (2020), Shweder & Sullivan (2003) og til en viss grad Reyes Cruz & Sonn (2006).

Om studenten trekker linjer til andre KULKOM-fag, f.eks. ved å nevne antropologiens innvirkning, er dette positivt. Shweder & Sullivan refererer f.eks. til Geertz på s. 502: “[A] conception of culture (Geertz 1973:89), defined as 'an historically transmitted pattern of meanings embodied in symbols [...] continues to be influential today in discussions of the cultural psychology of mind, self, and emotion.”

Det trekker videre opp om studenten drøfter forhold som det universelle vs. det kulturspesifikke, forskjeller mellom kulturpsykologi og kryss-kulturell psykologi, eller hvordan psykologifaget selv er bærer av bestemte former for kultur (jfr. makt og kolonialisme).

Opgaven er imidlertid krevende, og det kan ikke forventes at førsteårsstudenter har opparbeidet inngående eller nyanserte forståelser av feltet.

3) Ritualer kan være viktige arenaer for etablering og overføring av kunnskap. Diskuter med minst to empiriske eksempler fra pensum.

Dette er en oppgave som vil kunne skille studentene karaktermessig, det er rom for å gjøre dette analytisk krevende, men den kan også besvares med enkle empiriske eksempler. Et overordnet perspektiv på ritualer, og hvordan kultur/symbolsystemer skapes vist gjennom minst to empiriske eksempler fra pensum er tilstrekkelig.

Opgaven gir anledning til å vise hvordan ritualer kan sees som et inntak til kulturforståelse.

Kultur(er) og tradisjon skapes gjennom samhandling over tid, og ritualisert samhandling setter materielle og kunnskapsmessige spor.

Det generelle poenget, at det er et forhold mellom kunnskap, kunnskapsoverføring og et større kulturelt univers bør med, enten gjennom Barths generative perspektiv (at samhandling skaper kultur sett som kunnskapssystemer), eller Geertz' perspektiv på kultur som historisk overførte symbolsystemer (se under.)

Barths artikkel «The Guru and The Conjuror» tematiserer forholdet mellom kultur og kunnskapssystemer. Den viser hvordan kunnskapsoverføring foregår i rituelle situasjoner.

Han argumenterer videre for at måten relasjoner er organisert på, påvirker kunnskapsformene som overføres. Et forhold mellom en lærer eller guru og en elev eller disippel produserer kunnskap som hele tiden økes gjennom å bli delt, mens et forhold mellom en magiker/mystiker og en som skal innvies, fører til hemmeligholdelse og kunnskap som et knapt gode.

Det er et ekstra pluss om man definerer ritualer slik at det strekker videre enn den religiøse dimensjonen, altså at de ser en sammenheng, evt. et kontinuum mellom ritualer og ritualisert samhandling. Et overordnet perspektiv som kan trekkes på for å få til dette, er antropologiens perspektiv på kultur som feks. Geertz beskriver i Shweder & Sullivan s. 502: “[A] conception of culture (Geertz 1973:89), defined

as 'an historically transmitted pattern of meanings embodied in symbols [...] continues to be influential today in discussions of the cultural psychology of mind, self, and emotion.'"

En artikkel som kan brukes til dette er:

Om pilegrimsreiser: Kaell, Hillary

Andre artikler om ritualer på pensum, som kan brukes til å vise det generelle poenget om kultur og kunnskap som skapt av samhandling, er:

Om religion/ritualer som oversettelse: Tomlinson, Matt

Om ritualer rundt mat: Becker, Anne E.

Om religion og ritualer knyttet til konsum: Meyer, Birgit

Studentene kan også trekke inn artikkelen til Lien, Marianne E. og Abram, Simone, «Hvem skal arve hytta» og hvordan det å tilbringe ferie på hytte etc. har et rituellet preg og er med å befestet kunnskap om hvordan man skal gjøre familie, og være i landskapet.

4) I boken «Mediekultur, mediesamfunn» (Gripsrud, 2015: 293) står følgende:

«Kringkasting handlet ikke bare om å informere og kontrollere befolkningen ovenfra, noe Williams' kritiske perspektiv legger vekt på. Den dreide seg også, og kanskje aller mest, om å sette hele befolkningen i forbindelse med den sentrale offentligheten og gjøre folk flest i stand til å danne seg oppfatninger og foreta sine handlingsvalg på grunnlag av kunnskap om kultur og samfunn»

Gjør rede for Williams' kritiske perspektiv.

Diskuter deretter forholdet mellom en allmennkringkastingsmodell og en kommersiell kringkastingsmodell i lys av de siste årenes medieutvikling på kringkastingsfeltet.

Oppgaven viser til delkapittel «Moderniseringsprosesser, kringkasting og internett» og de påfølgende kapitlene i Gripsruds bok. Raymond Williams diskuterte hvordan kringkastingen henger sammen med utviklingen av moderniteten. Kringkastingsmediene var ifølge Williams funksjonell også for sentrale myndigheter til raskt å kunne nå ut til de «mobile privatiserte undersåttene» med viktig informasjon, og derigjennom bidra til «en identitet i befolkningen – særlig en nasjonal identitet som ikke fantes i lokalt avgrensede, tradisjonelle samfunn». Del to henviser til relasjonen mellom en allmennkringkastingsmodell og spesielt den kommersialiserte amerikanske modellen. Et særlig pluss kan bli gitt for de studentene som diskuterer den seneste utviklingen innen feltet (digitalisering, strømmetjenester, internasjonalisering, kanalmangfold etc.)

Sensorveiledning for *emneoppgaven* på KULKOM1001 – Innføringsemne: Forståelsesformer og perspektiv (Vår 22)

Eksamen

Eksamen på KULKOM1001 består av:

- a) en **emneoppgave**
- b) en **tre dagers hjemmeeksamen** (vil omtales i en egen sensorveiledning)

De to eksamensformene sensureres uavhengig av hverandre, men med en felles slutt karakter, der emneoppgaven teller 40 prosent og hjemmeeksamen teller 60 prosent.

[Fagspesifikk karakterbeskrivelse for Kulkom.](#)

I emnebeskrivelsen til KULKOM1001 er eksamensordningen nærmere beskrevet:

[KULKOM1001 – Innføringsemne: Forståelsesformer og perspektiv - Universitetet i Oslo \(uio.no\)](#)

Merk at emnet er større enn vanlige emner ved UiO. Det går over to semestre, høst og vår, og gir 20 studiepoeng.

Her er den samlede pensumlisten for høsten 2021 og våren 2022:

[KULKOM1001 H21/V22 Innføringsemne: Forståelsesformer og perspektiv \(exlibrisgroup.com\)](#)

Pensumlisten dekker de fire fagene som er integrert i dette tverrfaglige bachelorprogrammet: sosiologi, psykologi, sosialantropologi og medier og kommunikasjon.

Emneoppgaven

Studentenes emneoppgave tildeles og gjennomgås i obligatoriske seminarer i 1. og 2. termin (fem + fem seminarganger i hhv. høst- og vårsemesteret). Oppgavetekst og -omfang gjøres kjent ved semesterstart på høsten. Et første *utkast* til emneoppgave leveres på slutten av høstsemesteret. Endelig emneoppgave leveres i vårsemesteret, i begynnelsen av april.

Emneoppgaven er basert på oppgitte *rammeoppgaver* (seks forskjellige), og skal være et selvstendig faglig arbeid. Flere studenter får tildelt samme oppgave, men de utformer, presiserer og løser denne individuelt.

Oppgavene er forankret i sentrale deler av pensumlitteraturen i emnet, og oppgavene kan besvares på grunnlag av denne litteraturen og forelesningsrekken høst og vår. Studenter har spurt om de kan benytte pensum fra andre emner til å besvare disse oppgavene. De har da fått som svar at pensum *hovedsakelig* skal være fra KULKOM1001. Eksempler/empiri kan hentes fra pensum eller fra andre kilder.

Emneoppgavene er som følger:

Oppgave 1:

Drøft det kulturelle grunnlaget for individuell og kollektiv stil.

Oppgave 2: Hvordan gis immaterielle ting som tro, tilhørighet og kunnskap materielle uttrykk? Gi eksempler.

Oppgave 3:

Drøft en medietekst. Finn eksempler på ikoner, indekser og symboler, og drøft betydningen av disse. Hvordan benyttes tegnene i teksten? Hvordan tolker du tegnene?

Oppgave 4. Tim Berners-Lee, oppfinneren av verdensveven WWW, har sagt at sosiale medier er blitt «en motor for ulikhet og splittelse» (Knut Olav Åmås i Aftenposten, 21.9.21). Drøft utsagnet ved hjelp av eksempler.

Oppgave 5. Drøft forbindelsen mellom kringkasting og demokrati. Bruk eksempler.

Oppgave 6. Redegjør for «oss og dem»-kategoriseringer, og drøft ett eller flere eksempler på hvordan slike er blitt brukt.

Oppgavetekstene skal som nevnt betraktes som en slags rammeoppgaver som studentene utformer sin oppgave innenfor. Det er derfor ikke laget en mer spesifikk beskrivelse av hva som kan falle innenfor eller utenfor de ulike oppgavene. Jeg har imidlertid fått spørsmål fra studenter om hvordan de skal forstå og håndtere oppgave 2, som er litt uklar. Jeg har lagt ut følgende svar som kunngjøring på Canvas:

«Flere av dere har skrevet til meg og vært litt i tvil om hvordan dere skal tolke emneoppgave 2: «Hvordan gis immaterielle ting som tro, tilhørighet og kunnskap materielle uttrykk?» Jeg ser at denne oppgaven kan være litt uklar. Spørsmålene jeg har fått dreier seg om hvorvidt dere må diskutere alle de tre immaterielle tingene tro, tilhørighet og kunnskap i like stor grad, og hvorvidt dere kan erstatte/legge til immaterielle ting.

Jeg har nå hatt en liten runde om dette med seminarlederne. I likhet med det seminarleder Julie Brevik Kolstad har skrevet til noen av dere tidligere, bør dere redegjøre helt kort for alle tre (tro, tilhørighet, kunnskap) i innledningen/første del av oppgaven og deretter si noe om hvordan dere vil tolke/løse oppgaven med deres eget materiale. Dere kan vektlegge ett, to eller samtlige av de nevnte immaterielle tingene. Det er også rom for å tolke hva som er immaterielle ting, og deretter erstatte/legge noen til, men et minstekrav er at dere benytter minst ett av inntakene som er oppgitt i oppgaveteksten. Bare husk å begrunne kort hvorfor dere gjør som dere gjør.

Jeg vil gi denne redegjørelsen til samtlige sensorer slik at alle vurderer oppgaven på samme måte.»

Retningslinjer for emneoppgaven (oppgitt i seminarskriv)

- Skriv en individuell emneoppgave på 3200 ord (+/- 10 prosent). Lag en egen forside. Skriv et sammendrag på ca. 10 linjer, samt en referanseliste. Forside, sammendrag, litteraturhenvisninger og eventuelle vedlegg regnes ikke med (i det totale antall ord). Å holde seg til disse rammene er en del av oppgaven.
- Bruk 12 punkts skriftstørrelse, linjeavstand skal være 1,5, og det skal være gode marger. Man kan gjerne benytte tankekart/figurer/bilder i fremstillingen.
- Litteraturlisten skal avsluttes med setningen "Alle kilder som er brukt i denne oppgaven er oppgitt".
- For tips om oppgaveskriving, se [Litt om oppgaveskriving](#).

- Benytt referansestilen [APA](#). Denne finnes også i en [APA-stil tilpasset norsk](#).
- Eksamen på dette emnet er digital, og endelig oppgaveinnlevering vil foregå i eksamenssystemet [Inspira](#).
- På forsiden av oppgaven skal følgende informasjon stå:
  1. Oppgavens tittel
  2. Emnets og emneansvarliges navn (Anne Krogstad)
  3. Innleveringsdato og sted
  4. Kandidatnummer (hentes fra StudentWeb)
  5. Antall ord i oppgaven (minus forside, sammendrag, litteraturhenvisninger og eventuelle vedlegg)

Følgende punkter bør tas i betraktning ved vurderingen:

- Tema og problemstilling
Blir oppgaveteksten adressert/besvart på en god måte?
- Disposisjon
Er argumentasjonen bygd opp på en gjennomtenkt, logisk måte?
- Sentrale begreper og perspektiver
Er begreper definert?
Benyttes de korrekt?
Anvendes perspektiver, teorier og empiri på en treffende måte?
- Drøfting
Er det som tas opp relevant i forhold til oppgaveteksten og problemformuleringen?
Er påstander tilstrekkelig underbygd?
Viser fremstillingen evne til selvstendighet og kritisk refleksjon?
- Språk og formuleringer
Er den skriftlige fremstillingen god?
Er teksten ryddig og oversiktlig?
- Kilder
Er det redegjort for kilder?
Er litteraturlisten satt opp konsekvent og i tråd med retningslinjene beskrevet over?

Det overordnede bedømmelseskriteriet er i hvilken grad studentene gir oppgaven en faglig forankring, undersøker hovedspørsmålet med passende begreper, teori og eksempler, og kommer fram til funn/konklusjoner som kan settes i forbindelse med oppgavespørsmålet/-tematikken.

Ettersom dette er en eksamenstype med alle kilder tilgjengelig, forventes noe mer enn en oppramsede gjengivelse av eksempler. Selvstendig diskusjon/analyse og god bruk av analytiske begreper er nødvendig for å få karakterene A eller B. Oversikt og evnen til å trekke linjer mellom bidrag/artikler er et pluss.